

www.rouzGar.com

بیانیه‌های مردمی

۱۹۸۶؛ سال بین‌المللی صلح^۱

در ژانویه ۱۹۸۶، به مناسبت سال جهانی صلح، کنگره‌یی متشکل از روشنفکران برای بررسی آینده‌ی صلح جهانی در ورشو (لهستان) برگزار شده. ۲۵۰ تن از دانش‌مندان، نویسندگان، و هنرمندان ۵۴ کشور به نمایندگی از طرف کلیه‌ی مناطق جهان در این کنگره شرکت جستند. بحث‌های این کنگره که به موضوع خطرانی که صلح و امنیت جهانی را تهدید می‌کند اختصاص یافته‌بود، با انتشار پیامی خاتمه یافت که بخش‌هایی از آن را در زیر می‌خوانید.

ما روشنفکران در شهر ورشو، شهر قهرمان، شهر صلح، گرد آمده‌ایم تا از آینده‌ی صلح جهانی حمایت و دفاع کنیم. آنچه ما را به اینجا هدایت کرده نگرانی نسبت به جهان و سرنوشت آن است؛ نگرانی نسبت به خانه‌های مان، شهرهای مان، و نگرانی برای علم و فرهنگ مان.

خطر نابودی همگانی ما را تهدید می‌کند. ما هر قدر اختلاف نظر داشته‌باشیم، به زبان‌های مختلف می‌گوییم که نظر مشترک ما، بلکه وظیفه‌ی اصلی ما، دفاع از ارزش‌های جهانی فرهنگ است. در این لحظه‌ی تعیین‌کننده‌ی تاریخی ما اعلام می‌کنیم که خواهان زندگی هستیم. ما خواستار صلح و همکاری علیه جنگ و مسابقه‌ی تسلیحاتی هستیم که زمینه‌ساز جنگ است.

تسلیمات، آینده‌ی ما را تأمین نخواهد کرد. برای ما این محقق شده‌است که تولید و ذخیره‌سازی سلاح‌های مرگ‌بار با صلح و امنیت ملی و بین‌المللی سازگاری ندارد. تسلیحات، اسراف غیرقابل تصور منابع مادی و معنوی جهانی است که نتیجه‌ی جز ایجاد اختلافات بیش‌تر در سطح و کیفیت زندگی ندارد.

ما خواهان خلع سلاح در تمامی ابعاد آن هستیم. نگرانی ناشی از گسترش تسلیحات فضایی ما را تهدید می‌کند. صلح پایدار منوط به عدم توسل به زور در روابط بین‌المللی و حل منازعات از طریق مسالمت‌آمیز، برقراری اعتماد و تنش‌زدایی و خلع سلاح است. در این جهت باید رقابت‌هایی که منجر به تخریب تمدن ما، میراث فرهنگی و معنوی بشریت می‌گردد، متوقف شود.

در عصر اتم یک مناقشه‌ی مسلحانه هیچ مسأله‌ی را حل نخواهد کرد. در پایان این جنگ‌ها نه برنده‌ی باقی خواهد ماند و نه بازنده‌ی. صلح، ارزش مشترک و اساسی ماست. حق زندگی، زندگی در صلح، اساسی‌ترین حقوق انسانی است و شرط اولیه‌ی تحقق حقوق سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، و فرهنگی است.

بر اثر تشدید بی‌عدالتی در روابط اقتصادی، صلح نیز در معرض تهدید قرار گرفته‌است. به‌رغم پیشرفت‌های قابل ملاحظه در تمدن، رقم گرسنگان، بی‌خانمان‌ها، بی‌کاران، و بیماران در حال افزایش است، لذا حیات بشریت منوط است به یافتن راه‌حل‌های بحران‌ها در مقیاس جهانی، یعنی بحران‌های محیط زیست، تغذیه، انرژی، و مسائل بسیاری که ناشی از دیون هنگفت است. مسائل بزرگ و عمومی مگر با هم‌کاری همگانی حل نخواهد شد.

جنگ در قلب و ذهن انسان‌ها به وجود می‌آید. استقرار صلح با آموزش برای صلح، با آماده ساختن مردم برای زندگی در صلح آغاز خواهد شد.

علم و تکنولوژی جهان بهتری را به وجود می‌آورد مشروط به این‌که در خدمت شکوفایی بشر قرار گیرد نه در جهت انهدام و تخریب او. ما خواهان آزادی در تحقیقات علمی هستیم و می‌خواهیم دست‌آوردهای آن در اختیار همگان قرار گیرد.

ما امیدواریم که ادبیات، هنرها، و آموزش نقش عمده‌ی در ایجاد گرایش‌های بشری ایفا کند. ما فکر می‌کنیم که هیچ چیز ما را در آنچه موجب تضمین صلح برای نسل فعلی و آینده و تأمین زندگی شایسته‌ی انسانی است، از هم جدا نمی‌کند.

ما امیدواریم که سال بین‌المللی صلح منطبق با روحیه‌ی که در ژنو وجود داشت، پیام‌آور بهبود قطعی در روابط شرق و غرب و خاموش کردن آتش جنگ در تمامی نقاط باشد.

ما از کوشش‌های سازمان ملل در جهت امنیت بین‌المللی و هم‌کاری مسالمت‌آمیز میان دولت‌ها حمایت می‌کنیم. این کوشش‌ها از آرمان‌های منشور سازمان ملل سرچشمه گرفته‌اند و با خواسته‌های ملت‌ها هم‌آهنگی دارند.

ما در این کنگره که در ورشو به‌خاطر آینده‌ی مسالمت‌آمیز جهانی برگزار شده، خواستار آن ایم که: — توسل به زور در روابط بین‌الملل ملغاً شود، مسابقه‌ی تسلیحاتی پایان پذیرد، برنامه‌های تسلیحات فضایی متوقف شود، و تا قبل از پایان این قرن سلاح‌های اتمی حذف شود.

— سال بین‌المللی صلح سرآغاز دوران صلح در سیاره‌مان باشد.

شانزده نتیجه‌گیری^۲

شانزده نتیجه‌ی که در پی می‌آید حاصل نشست جمعی از برندگان جایزه‌ی نوبل است که با نام «به سوی قرن بیست‌ویکم: تهدیدها و نویدها» در سال ۱۹۸۸، به دعوت فرانسوا میتران، رئیس‌جمهور وقت فرانسه، الی ویزل، نویسنده‌ی آمریکایی و برنده‌ی جایزه‌ی صلح نوبل، و بنیاد الی ویزل برای بشریت در کاخ الیزه برگزار شد.

گردهم‌آیی برندگان نوبل به شانزده نتیجه‌ی زیر رسید:

۱. همه‌ی شکل‌های حیات باید میراث اساسی بشریت تلقی شوند. بنابراین، به هم زدن تعادل بوم‌شناختی جنایتی برضد آینده است.
۲. گونه‌ی انسان یگانه است و هر فردی که متعلق به این گونه است از حیث آزادی، مساوات، و برادری حقی برابر دارد.
۳. ثروت بشریت از تنوع آن نیز سرچشمه می‌گیرد. باید از این تنوع در همه‌ی جنبه‌ها — فرهنگی، زیست‌شناختی، فلسفی، معنوی — دفاع کرد. در جهت این هدف محاسنی چون تسامح، گوش دادن به سخن دیگران، و پرهیز از حقایق غایی باید همواره مورد تأکید قرار گیرند.
۴. مهم‌ترین مسائلی که امروزه بشریت با آن‌ها مواجه است هم عام و هم وابسته به یکدیگرند.
۵. دانش شکلی از توانایی است و همه‌ی افراد و مردمان باید بتوانند به‌طور برابر به آن دسترسی داشته‌باشند.
۶. باید بر شکافی که در بسیاری از کشورها جامعه‌ی روشنفکری را از تأسیسات سیاسی جدا می‌کند پل زده‌شود. هریک باید نقشی را که دیگری ایفا می‌کند به رسمیت بشناسد.
۷. آموزش و پرورش باید در همه‌ی بودجه‌ها از اولویت مطلق برخوردار باشد و باید به پیشرفت همه‌ی جنبه‌های خلاقیت انسان یاری رساند.
۸. دانش و تکنولوژی به‌خصوص باید در دسترس کشورهای در حال توسعه قرار گیرند تا به آن‌ها در به‌دست‌گرفتن زمام آینده‌ی خویش و تعریف کردن شناختی که برای توسعه‌ی خویش ضروری می‌دانند یاری کنند.
۹. با قبول این‌که تله‌ویزیون و رسانه‌های جدید وسایل ضروری آموزش و پرورش در آینده هستند، آموزش و پرورش باید به بسط تلقی‌های انتقادی نسبت به آن‌چه رسانه‌ها پخش می‌کنند یاری رساند.
۱۰. آموزش و پرورش، غذا، مراقبت بهداشتی پیش‌گیری‌کننده ابزارهای ضروری برای سیاست‌های جمعیتی و کاهش مرگ‌ومیر کودکان هستند. به‌خصوص کاربرد عمومی واکسن‌های موجود و تولید واکسن‌های جدید باید وظیفه‌ی مشترک دانش‌مندان و سیاست‌مداران، هر دو، شناخته‌شود.
۱۱. پژوهش در زمینه‌ی پیش‌گیری و درمان ایدز مشترکا انجام شود، اطلاعات به دست آمده از آن مبادله شود و این پژوهش تشویق گردد و این کار به‌خصوص با هم‌یاری صنعت داروسازی انجام گیرد؛ این پژوهش نباید به کندی گراید و به‌طور جداگانه انجام گیرد. واکسن مربوط، وقتی تولید شد، باید به وسیله‌ی دولت‌ها مورد تأیید قرار گیرد.

۱۲. زیست‌شناسی ملکولی که از طریق دست‌آوردهای جدیدش امیدهای تازه‌یی را در زمینه‌ی دانش پزشکی ایجاد کرده و به تعیین بعد ژنتیکی برخی از بیماری‌ها یاری رسانده‌است، باید به منظور کمک به پیش‌بینی و شاید درمان این بیماری‌ها مورد تشویق قرار گیرد.
۱۳. از آن‌جا که منابع محدود سیاره‌ی ما به‌زودی به‌وسیله‌ی صنایع تسلیحاتی ته می‌کشد، خلع سلاح به توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی تحرکی چشم‌گیر خواهدبخشید.
۱۴. ما اصرار داریم که یک گردهم‌آیی بین‌المللی برای بحث از همه‌ی جنبه‌های بدهی جهان سوم که مانع توسعه‌ی اقتصادی و سیاسی آن می‌شود، برگزار گردد.
۱۵. دولت‌ها باید صریحا و قویا متعهد شوند که به حقوق انسانی و پیمان‌هایی که امضاء کرده‌اند احترام بگذارند.
۱۶. گردهم‌آیی برندگان نوبل در ظرف دو سال آینده برای بررسی این مسائل برگزار خواهدشد. در این فاصله هرگاه بحران‌هایی پدید آید که اقدام عاجل را ایجاب کند، دیدارهایی در محل به وسیله‌ی عده‌یی از برندگان نوبل به عمل خواهدآمد (آیا می‌توانید تصور کنید که پنج برنده‌ی جایزه‌ی نوبل در بهوپال یا در چرنوبیل حضور یافتند؟) همان‌طور که در هر جایی که حقوق انسانی مورد تهدید قرار گیرد، حاضر خواهندشد.

اعلامیه‌ی برای هزاره‌ی سوم^۳

به مناسبت دویستمین سال انقلاب فرانسه، انجمن بین‌المللی جوانان وظیفه‌ی خود را امروزی کردن اعلامیه‌ی حقوق بشر و اعلامیه‌ی شهروند، که مجلس مؤسسان فرانسه در اوت ۱۷۸۹ تصویب کرد، قرار داده‌است. این انجمن که در سال ۱۹۸۵ برای اعلامیه‌ی ۲۶ اوت ۱۷۸۹ («AD89») توسط سه دانش‌جوی فرانسوی تأسیس شد، در حال حاضر در کار بازنه‌اندیشی بر مفهوم حقوق بشر برای قرن بیست‌ویکم است، درحالی که تغییرات ریشه‌ی‌ی را نیز که جامعه‌ی امروز را دگرگون می‌کند، در نظر می‌گیرد.

بنیان‌گذاران این انجمن برنامه‌ی خود را در سال ۱۹۸۵ در مقر اروپایی سازمان ملل به مناسبت چهلمین سال‌گرد تأسیس سازمان ملل متحد اعلام کردند.

از آن پس فعالیت‌های AD89 چه در سطح ملی و چه بین‌المللی بر دو موضوع متمرکز شده‌است. اولاً چه‌گونه می‌توان جنبه‌های مثبت پیشرفت تکنولوژیکی را در خدمت انسانیت درآورد؟ هدف دوم و جاه‌طلبانه‌تر فرمول‌بندی نگرشی است به حقوق بشر بر پایه‌ی مفاهیم انسان‌دوستانه‌ی اتحاد و جامعیت.

جوانانی با زمینه‌های جغرافیایی، سیاسی، و اجتماعی بسیار متفاوت که اعضای ۳۰۰ نفری این انجمن را تشکیل می‌دهند در گروه‌های کاری سازمان‌دهی شده‌اند تا موضوع‌های متعددی از جمله اطلاعات، علوم کامپیوتر، ژنتیک، محیط زیست، و فضا را مورد مطالعه قرار دهند.

پیش‌نویس اعلامیه‌ی ۲۶ اوت ۱۹۸۹ که بر مبنای پیشنهادهای ارائه‌شده از سوی این گروه‌ها استوار است، در مجمع فوق‌العاده‌ی جوانان اروپایی (۱۶ - ۲۳ ژوئیه‌ی ۱۹۸۹) آماده خواهد شد؛ مجمعی که در آن ۵۰۰ جوان از بیست‌ویک کشور عضو بازار مشترک و نمایندگان از گروه‌های AD89 از سرتاسر اروپا در پارلمان اروپایی واقع در استراسبورگ گرد هم خواهند آمد.

بنیان‌گذاران این انجمن خاطرنشان می‌کنند که «۱۷۸۹ فرد و دولت را رودرروی یکدیگر قرار داد، درحالی که این وظیفه را به دولت واگذار می‌کرد که از هرگونه مداخله در تمامیت اخلاقی و فیزیکی افراد خودداری کند. اما تناقض این جا ست که دولت خود مسئولیت ضمانت اجرای عدم مداخله‌ی خودش را بر عهده داشت. ما هنوز هم از پی‌آمدهای این سوءتفاهم خطرناک و شدید که از طریق آن حکمیت حقوق ما به نهادها واگذار شد، مشکلات فراوانی داریم...

«جوانان پای فشاری می‌کنند که: به پی‌روی از مردان و زنان خوش‌نیت سرتاسر جهان، امید از کف مدهید!
«پل بعدی که باید از آن بگذریم این است که حقوق بشر را در اختیار نوع بشر قرار دهیم، در فراسوی همه‌ی مرزها و در فراسوی همه‌ی بدبینی‌ها و بدگمانی‌ها نسبت به درستی بشر. و همین شالوده‌ی انقلاب نوین است.»

بیانیه‌ی دهلی^۴

پیش به سوی آموزش برای همه

از ۱۳ تا ۱۶ دسامبر ۱۹۹۳، رهبران ۹ کشور از پرجمعیت‌ترین کشورهای جهان – بنگلادش، برزیل، چین، هند، مصر، اندونزی، مکزیک، نیجریه، پاکستان – در دهلی نو برای برگزاری نخستین نشست جهانی سران درباره‌ی آموزش برای همه، گرد هم آمدند. هدف این نشست که به میزبانی دولت هند و با حمایت یونسکو، یونسف، و صندوق جمعیت ملل متحد (UNFPA) برگزار می‌شد، بسیج پشتیبانی سیاسی در عالی‌ترین سطوح و نیز بسیج منابع مالی و فنی برای همگانی کردن آموزش ابتدایی و باسواد کردن بزرگسالان بود. دست‌یابی به این هدف در کشورهایی که هم‌اکنون نیمی از جمعیت جهان و نیز بیش از ۷۰٪ از بی‌سوادان بزرگسال و نیمی از کودکان مدرسه‌نرفته را در بر می‌گیرند^۵، با دشواری‌های عظیمی روبه‌روست. برای ارزیابی دامنه‌ی گسترده‌ی وظیفه‌ی پیش روی این کشورهاست، کافی است به مسائل زیر نگاهی بیفکنیم:

تعداد ساکنان و سرعت رشد جمعیت آن‌ها، پهناوری بعضی از سرزمین‌ها، شهرگستری بی‌اندازه در کنار وجود جمعیت‌های روستایی در روستاهای تک‌افتاده و پراکنده‌ی که تنوع فرهنگی و زبانی گسترده‌ی دارند. اما این کشورها در پرتو توانایی‌های علمی و فنی خود و پیشرفت‌های به دست آمده در راه صنعتی شدن، شمار فزاینده‌ی نیروی کار تخصص‌یافته، کاهش هزینه همراه با افزایش بازدهی در بخش‌های مختلف از جمله آموزش و پرورش، آینده‌ی نویدبخش در پیش روی دارند. بیانیه‌ی زیر بر مبنای این مجموعه‌ی داده‌ها به تصویب رسیده‌است.

۱. ما، رهبران نه کشور روبه‌توسعه و پرجمعیت، در این جا بر خواست خود برای تلاش همه‌جانبه و کاملاً مصممانه در راه تحقق هدف‌های تعیین‌شده در سال ۱۹۹۰ در کنفرانس جهانی آموزش برای همه و اجلاس سران برای کودکان، پافشاری می‌ورزیم تا بتوانیم با فراگیرسازی آموزش ابتدایی و گسترش امکانات آموزشی برای کودکان، نوجوانان، و بزرگسالان، به نیازهای آموزشی اساسی تمام شهروندان خود پاسخ دهیم. ما در انجام این کار، آگاهی کامل داریم که کشورهای مان بیش از نیمی از جمعیت کره‌ی زمین را در بر می‌گیرند و کامیابی تلاش‌های ما برای دست‌یابی به هدف آموزش برای همگان در سطح جهان، نقش تعیین‌کننده دارد.

۲. ما می‌پذیریم که:

۱.۲- برآوردن تمایلات کشورهای ما و دست‌یابی به اهداف توسعه در گرو آن است که مجموعه‌ی اهالی کشورهای مان بتوانند از آموزش برخوردار شوند، از حقی که هم اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر آن را به رسمیت شناخته‌است و هم قانون اساسی و سایر قوانین کشورهای مان؛

۲.۲- آموزش بهترین ابزار ارتقای ارزش‌های جهان‌گستر انسانی، ارتقای کیفیت منابع انسانی، و رعایت چندگانگی فرهنگی است؛

۳.۲- نظام‌های آموزشی کشورهای ما در پرتو پیشرفت‌های عظیم توانسته‌اند آموزش و پرورش را در دسترس افراد بسیاری قرار دهند اما در عرضه‌ی آموزش و پرورش ارزش‌مند به همگان، کامیابی کامل به دست نیاورده‌اند و

به همین سبب باید روش‌های خلاقانه‌ی را هم‌زمان در درون و بیرون نظام‌های رسمی به کار بندند؛

۴.۲- محتوای آموزش و روش‌های به‌کاررفته باید چنان باشد که به نیازهای آموزشی اساسی افراد و جوامع پاسخ گوید تا آن‌ها را برای عاجل‌ترین وظایفی که پیش روی‌شان قرار گرفته‌است - پیکار با فقر، افزایش بهره‌وری، بهبود اوضاع زندگی، حفظ محیط‌زیست - مجهز سازد و این امکان را برای آنان فراهم آورد که نقشی را که در ساختن آینده‌ی آزاد و غنا بخشیدن به میراث فرهنگی خویش بر عهده دارند، به‌خوبی انجام دهند؛

۵.۲- برنامه‌های آموزشی هنگامی به نتایج مطلوب می‌رسند که با تلاش‌هایی برای تأمین تغذیه‌ی مناسب، مراقبت‌های بهداشتی، کارساز، نگه‌داری و رشد همه‌جانبه‌ی کودکان، در بستر نقشی که خانواده و جامعه ایفا می‌کنند، پشتیبانی و تکمیل شوند؛

۶.۲- آموزش و استقلال دختران و زنان هم به خودی خود هدف‌های مهمی هستند و هم برای شرکت فعال در توسعه‌ی اجتماعی و رفاه و آموزش نسل‌های کنونی و آتی گسترش دامنه‌ی انتخاب‌هایی که زنان برای شکوفایی همه‌جانبه‌ی توانایی‌های خود در اختیار دارند، از عوامل لازم محسوب می‌شوند؛

۷.۲- رشد جمعیت، نظام‌های آموزشی را زیر فشارهای بسیار سختی قرار داده و مانع اصلاحات و بهبودهای لازم شده‌است. افزون بر این با توجه به ساختار سنی جمعیت کشورهای ما، این وضعیت طی دهه‌ی آینده تداوم خواهد یافت؛

۸.۲- آموزش و پرورش مسئولیت مشترک جامعه، حکومت، خانواده، و مجامع و سازمان‌های غیردولتی است و تعهد و شرکت همگان را در چهارچوب اتحادی گسترده، فراتر از چندگانگی عقاید و موضع‌گیری‌های سیاسی، ضروری می‌سازد.

۳. با آگاهی از نقش حیاتی‌ی که آموزش و پرورش باید در توسعه‌ی جوامع ما ایفا کند، در این‌جا، برای سال ۲۰۰۰ یا زمانی هرچه نزدیک‌تر به این تاریخ، تعهدات زیر را برعهده می‌گیریم:

۱.۳- برای هر کودکی بر اساس توانایی‌های او جایی در مدرسه و برنامه‌ی آموزشی مناسب تأمین می‌کنیم تا هیچ‌کس بر اثر کم‌بود آموزگار، تجهیزات آموزشی یا محلی، از آموزش و پرورش محروم نشود. ما این تعهد را بر اساس معاهده‌ی حقوق کودک که از امضاکنندگان آن هستیم، عهده‌دار می‌شویم؛

۲.۳- بر تلاش‌های مان در راه تأمین آموزش پایه برای جوانان و بزرگسالان از ره‌گذر نهادهای دولتی یا خصوصی می‌افزاییم و برنامه‌های سوادآموزی و آموزش بزرگسالان را در چهارچوب برنامه‌ی همه‌جانبه، با هدف عرضه‌ی آموزش پایه به همگان، بهبود و توسعه می‌بخشیم؛

۳.۳- نابرابری‌های دست‌یابی به آموزش پایه، به بهانه‌ی جنس، سن، درآمد، محیط خانوادگی، تفاوت‌های فرهنگی، قومی، یا زبانی، و انزوای جغرافیایی را از میان برمی‌داریم؛

۴.۳- با تلاش هرچه بیش‌تر برای بهبود جای‌گاه، سازمان، و شرایط استخدامی آموزگاران، اصلاح محتوای آموزش و مطالب درسی، و پیش‌برد موفقیت‌آمیز دیگر اصلاحات ضروری برای نظام‌های آموزشی مان، بر کیفیت و شایستگی برنامه‌های آموزشی پایه‌ی خود می‌افزاییم؛

۵.۳- در تمام ابتکارها و اقدام‌های مان، به توسعه‌ی انسانی در سطح ملی و دیگر سطح‌ها برتری می‌دهیم، به نحوی که بخش فزاینده‌یی از منابع ملی و اجتماعی به آموزش پایه اختصاص یابد. هم‌چنین اداری منابعی را که هم‌اکنون در اختیار بخش آموزش و پرورش است بهبود می‌بخشیم؛

۶.۳- تمام بخش‌های جامعه را به طرف‌داری از آرمان آموزش برای همگان جلب می‌کنیم و هم‌زمان با امضای بیانیه‌ی حاضر و تعهد به پیش‌برد برنامه‌ی عمل پیوست آن، متعهد می‌شویم که پیشرفت‌های خود را در سطح ملی ارزیابی کنیم و تجربه‌های به‌دست‌آمده را با خود و نیز با جامعه‌ی جهانی در میان بگذاریم.

۴. بنابراین دعوت می‌کنیم که:

۱.۴- هم‌کاران بین‌المللی بر پشتیبانی خود از تلاش‌های ما برای بهره‌مندی از توانایی فزاینده‌ی توسعه و بهبود خدمات آموزشی پایه‌ی سخت بیفزایند؛

۲.۴- سازمان‌های ملی بین‌المللی در چهارچوب تعدیل ساختاری بپذیرند که آموزش و پرورش از سرمایه‌گذاری‌های اساسی است که نباید برای آن پیشاپیش سقفی قائل شد و باید محیطی بین‌المللی ایجاد کرد که امکان پی‌گیری توسعه‌ی اجتماعی - اقتصادی را برای کشورها فراهم آورد؛

۳.۴- تمام ملت‌ها برای پافشاری مجدد بر تعهد خود به هدف آموزش برای همگان به ما بپیوندند و بر تلاش‌های‌شان برای دستیابی به این هدف تا سال ۲۰۰۰ یا زمانی هرچه‌زودتر، بیفزایند.

پی‌نوشت

۱. چاپ‌شده در پیام یونسکو، سال هژدهم، شماره‌ی ۱۹۷، آبان ۱۳۶۵.

۲. همان، سال نوزدهم، شماره‌ی ۲۱۶، خرداد ۱۳۶۷.

۳. همان، سال بیستم، شماره‌ی ۲۲۶، فروردین ۱۳۶۸.

۴. همان، سال بیست‌وششم، شماره‌ی ۲۹۰، مهر و آبان ۱۳۷۴.

۵. به تاریخ نگارش مقاله توجه کنید.